DOI: 10.33270/05267303.13
УДК 343.985:343.35

ГОТІН Олександр*
кандидат юридичних наук, здобувач Національної академії внутрішніх справ
03035, пл. Солом'янська, 1, м. Київ, Україна
ORCID: https://orcid.org/0009-0003-3039-4995

Об'єкти оперативного пошуку під час виявлення корупційних кримінальних правопорушень

Анотація. У статті запропоновано класифікацію та визначено критерії оцінки предметів і документів як об'єктів оперативного пошуку під час виявлення корупційних кримінальних правопорушень. Здійснене дослідження засвідчило, що традиційний підхід, обмежений простим переліком предметів і документів, не дає змоги повністю виокремити їх значення як об'єктів оперативного пошуку. Встановлено, що предмети доцільно класифікувати за критеріями, які ґрунтуються на: правовому статусі предметів; криміногенній оцінці предмета; можливості встановлення приналежності предмета; способі обігу предметів; способі та можливості оцінювання вартості предметів; статусі джерела інформації про предмети. Водночас документи запропоновано класифікувати за: характеристиками господарської (службової) діяльності; службовим статусом посадової особи; результатами вчинення корупційних кримінальних правопорушень та оцінювання їх суспільної небезпеки; можливостями використання документів як засобів вчинення корупційних кримінальних правопорушень; можливостями виявлення первинної інформації про опосередковані (побічні, непрямі) ознаки корупційних кримінальних правопорушень; можливостями використання документів під час виявлення корупційних кримінальних правопорушень; можливостями визначення наявності й місцезнаходження майна та коштів, здобутих у результаті вчинення корупційних кримінальних правопорушень, та їх вилучення; місцезнаходженням таких документів, їхнім правовим статусом і можливостями доступу до них. Сформульовано висновок, що за своїми характеристиками як предмети, так і документи можуть бути використані у процесі виявлення ознак корупційних кримінальних правопорушень як об'єкти пошуку. Критерії їх оцінки мають ключове значення для фіксації та подальшого використання під час розслідування.

Ключові слова: корупція; кримінальні правопорушення; виявлення; об'єкти оперативного пошуку; предмети; документи; класифікація.

Історія статті:
Отримано: 01.07.2026
Прийнято: 26.08.2026
Опубліковано: 01.10.2026

Рекомендоване посилання:
Готін О. Об'єкти оперативного пошуку під час виявлення корупційних кримінальних правопорушень. *Наука і правоохорона.* 2026. Вип. 3 (73). С. 146–155. DOI: 10.33270/05267303.13

*Відповідальний автор

© Готін О., 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Вступ

Євроінтеграційний курс України потребує застосування всіх необхідних заходів протидії корупції, яка є одним із чинників, що гальмують демократичний розвиток країни. Це зумовлює необхідність науково-теоретичного обґрунтування пошукової діяльності оперативних підрозділів, до компетенції яких належить викриття корупційних кримінальних правопорушень. Прихований характер корупційної діяльності та відсутність офіційних повідомлень про факти вчинення корупційних кримінальних правопорушень актуалізують потребу в активному здобутті первинної опера-тивної інформації.

Матеріали та методи

Матеріалами дослідження слугували положення кримінального процесуального законодавства України, законодавства у сфері запобігання корупції, нормативно-правові акти, що регулюють фінансово-господарську діяльність суб'єктів публічного та приватного секторів, наукові праці українських і зарубіжних учених з питань криміналістики, кримінального процесу й оперативно-розшукової діяльності, а також матеріали практики документування та розслідування корупційних кримінальних правопорушень. Посилену увагу зосереджено на аналізі документів, які можуть слугувати об'єктами пошуку під час виявлення ознак корупційних кримінальних правопорушень і містити відомості про механізм їх вчинення, приховування або легалізації отриманих неправомірних вигод.

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання. За допомогою діалектичного методу досліджено закономірності розвитку способів вчинення корупційних кримінальних правопорушень та їх вплив на трансформацію об'єктів пошукової діяльності. Системно-структурний метод використано для визначення місця документів у механізмі корупційної діяльності та формування їх класифікації з урахуванням пошукових характеристик. Формально-логічний метод застосовано під час аналізу нормативно-правових актів і розроблення понятійного апарату дослідження. Метод класифікації надав можливість здійснити розподіл документів за критеріями, що мають значення для їх виявлення, фіксації та подальшого використання у доказуванні. Порівняльно-правовий метод використано для дослідження підходів до документування корупційних кримінальних правопорушень та оцінювання інформаційного значення окремих категорій документів.

Емпіричну основу дослідження становить аналіз документів, які використовуються у процесі господарської, фінансової, управлінської та адміністративної діяльності й можуть містити відомості про підготовку, вчинення або приховування корупційних кримінальних правопорушень. У межах дослідження проаналізовано документи, що відображають порядок прийняття управлінських рішень, рух бюджетних коштів, проведення фінансових операцій, укладення господарських договорів, надання адміністративних послуг дозвільного характеру, а також документи бухгалтерського, банківського та казначейського обліку.

На основі зазначених матеріалів і методів сформовано класифікацію документів як об'єктів пошукової діяльності в процесі виявлення корупційних кримінальних правопорушень, визначено їх пошукові характеристики та значення для отримання доказової інформації під час кримінального провадження.

Результати й обговорення

Початковою стадією будь-якого процесу виявлення будь-чого (кого) є пошук, здійснення якого утворює особливий вид (форму), що позиціюється як пошукова діяльність, яка охоплює дві складові, а саме: елемент (стадію) будь-якої пізнавальної діяльності; систему організації, що має свою особливу правову природу, підстави та принципи організації. Цей процес в теорії оперативно-розшукової діяльності отримав назву «оперативний пошук» – виявлення осіб і фактів, що становлять оперативний інтерес. Як система організації пошукова діяльність має свої особливі ознаки, що виокремлюють її серед інших форм діяльності оперативних підрозділів, одним з яких є чіткий розподіл її напрямів, а саме пошук: осіб, які готують, вчинюють або вчинили злочин; фактів, що можуть свідчити про підготовку або вчинення злочину (Shapovalov, 2018). Але окрім виявлення осіб і фактів латентних кримінальних правопорушень (до яких належить значна частина корупційних кримінальних правопорушень) пошукова діяльність передбачає виявлення певних об'єктів, які свідчать про наявність ознак кримінальних правопорушень. Кількість таких об'єктів заздалегідь встановити неможливо, оскільки в кожному конкретному випадку вони залежать від індивідуальних ознак, які характеризують обставини підготування або вчинення протиправних дій. До таких об'єктів належать предмети та документи як предмети фізичного світу, які містять або можуть містити приховані ознаки кримінальних правопорушень або свідчать про них самою своєю наявністю (Borchakovskyi, 2018).

Науковці досліджували зазначені предмети й документи з позиції їх пошукових характеристик у різних інтерпретаціях.

На думку О. М. Таркана (2021), такими предметами є: безпосередньо предмет неправомірної вигоди (гроші; промислові товари й продукти; послуги матеріального характеру; переваги та пільги; нематеріальні активи; інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру), сліди

на ньому (зокрема сліди рук і спеціальних речовин, букальний епітелій; нашарування спеціальних хімічних речовин на тілі й одязі підозрюваного (від обробленого цими речовинами предмета злочину)), а також записи з відеокамер зовнішнього спостереження, що знаходяться на місці кримінального правопорушення та поблизу нього.

Водночас учені значну увагу приділяють класифікації документів як об'єктів пошуку.

Серед документів, що мають пошукові ознаки, О. В. Пчеліна (2015) виокремлює: засновницьку, кадрову та планово-звітну документацію (акти інвентаризацій, аудиторські звіти, акти внутрішньої перевірки стану бухгалтерського обліку та звітності, зведені облікові документи, бухгалтерські довідки) та документацію фінансової звітності (баланс, звіти про: фінансові результати, рух грошових коштів, власний капітал, примітки до звітів); договори та супровідну документацію; документи, що посвідчують особу; платіжну документацію; регламентуючу документацію; листування; чорнові записи тощо.

А. Б. Балонь (2014) класифікує вилучені й досліджені документи (які попередньо були об'єктом пошуку) за такими категоріями: що визначають економічну структуру й організаційно-правовий статус підприємства, а також стан фінансового контролю; що посвідчують провадження певного виду діяльності; бухгалтерського обліку та звітності; статистичного обліку й звітності; оперативного обліку та звітності; автоматизованого робочого місця бухгалтера, економіста, аналітика; банківські; касові; підроблені (фальсифіковані); робочі записи посадових осіб і службовців, зміст яких має значення для кримінального провадження; електронні копії письмових документів та інша електронна інформація (програмне забезпечення), що зберігається на електронних носіях.

Слід зауважити, що зазначені науковці виокремлювали предмети фізичного світу й документи не за наявністю пошукових ознак, а як такі, що підлягають фіксації в процесі розслідування службових злочинів.

З позиції пошукових характеристик предмети класифікував М. Б. Борчаковський (2018), який розподілив їх за пошуковими категоріями, а саме: гроші та цінності, вилучені злочинцями, або які використовуються під час вчинення кримінального правопорушення; аудіо-, фото-, відео-, письмові та комп'ютерні носії, що містять певні відомості; технічні пристрої, що використовуються злочинцями; предмети, які можуть бути знаряддям злочинної діяльності й використовувалися під час учинення кримінального правопорушення і, відповідно, сліди, що утворилися в обстановці внаслідок дії цих предметів; предмети, що залишені злочинцями на місці події або загублені під час відходу з нього; предмети, заборонені до обігу, наявність яких у конкретної особи вже формує склад кримінального правопорушення (холодна та вогнепальна зброя, вибухівка, наркотики тощо); предмети, якими злочинці залишили сліди на місці кримінального правопорушення (взуття, транспортні засоби); матеріальні об'єкти, що мають сліди, ознаки, подібні до слідів, залишених особами з криміногенної групи (фарбувальні речовини й люмінофори, плями, схожі на кров, сліди вогнепального поранення або поранення холодною зброєю); щодо яких є підстави вважати їх результатом кримінального правопорушення (містять «візуальні» ознаки) – вже виготовлені предмети, а також напівфабрикати (об'єкти, виготовлення яких не доведене до кінця); предмети злочинного посягання; засоби маскування зовнішності (перуки, накладні вуса та бороди тощо); література, у якій міститься інформація щодо технологічних процесів, що використовуються під час вчинення кримінальних правопорушень; мобільні телефони й інші електронні засоби зв'язку, які містять списки вхідних і вихідних дзвінків, створені в довіднику записи, поштові скриньки вхідних і вихідних текстових повідомлень, фотознімки можливих співучасників, документів тощо; аудіо-, фото- та комп'ютерні носії, що містять відомості, які свідчать про злочинну діяльність; записи відеокамер, розташованих на громадських будівлях; предмети, що могли бути придбані їх власником злочинним шляхом; нерухоме майно сумнівного походження, яке перебуває у володінні чи користуванні особи. Тобто визначені науковцем категорії належать до всіх кримінальних правопорушень, а не лише корупційних.

В. П. Тодоров (2022) на основі анкетування респондентів пропонує класифікувати предмети, що можуть бути використані під час виявлення службового злочину як об'єкт пошуку, крізь призму їхніх основних характеристик. Ці ознаки визначають специфіку фіксації та подальшого використання предметів під час розслідування, а саме: належність до предметів матеріального світу або віртуального простору (наприклад, електронні кошти); одержані як предмет неправомірної вигоди чи набуті в результаті легалізації цих коштів (наприклад, іноземна валюта, придбана за кошти неправомірної вигоди); об'єкти, вартість яких можна встановити або ті, що не мають чітко вираженої грошової форми; перебувають у юридичному або фактичному розпорядженні вигодонабувача; наявність чи відсутність юридичної або фізичної прив'язки до конкретної особи; законність або незаконність придбання (з позиції обмеження в обігу); можливість чи неможливість індивідуалізувати (наприклад, наявність у предмета певного номера або інших індивідуальних ознак); можливість або неможливість надання індивідуальних ознак (наприклад, можливість позначити спеціальними хімічними речовинами); можливість або неможливість офіційного встановлення приналежності

предмета конкретній особі; можливість або неможливість використання як доказу без попередньої легалізації (предмет зі слідами рук або номерний, куплений вигодонадавачем з фіксацією факту придбання; аудіозапис вимоги з боку вигодонабувача, зроблений самостійно вигодонадавачем); можливість набуття юридичних прав на предмет виключно шляхом державної реєстрації або без такої; можливість передавання під час особистого контакту або опосередковано. Тобто класифікацію були здійснено за одним критерієм і стосовно одного виду корупційних кримінальних правопорушень.

З урахуванням цих характеристик як предмети, так і документи слугують об'єктами пошуку під час виявлення корупційних кримінальних правопорушень, а критерії їх оцінки є визначальними для фіксації та подальшого використання у розслідуванні. Водночас слід зауважити, що простий перелік можливих предметів і документів, які використовують у процесі вчинення корупційних кримінальних правопорушень, не формує уявлення про них як об'єктів пошуку. Такий список є невичерпним, адже злочинці постійно вдосконалюють свої методи з розвитком науково-технічного прогресу (розвитку роботизованих механізмів, штучного інтелекту), появою нових фінансових засобів (наприклад, різних видів криптовалюти), цифровізацією господарських процесів тощо.

Це зумовлює обрання різних критеріїв класифікації окремо як предметів, так і документів, з огляду на специфіку пошукової діяльності та їхні пошукові характеристики.

Коли об'єктом пошуку є документи, що свідчать про злочинну діяльність, їх найдоцільніше класифікувати за:

– характеристиками господарської (службової) діяльності (у процесі якої плануються злочинні дії або яка слугує засобом їх прикриття), зокрема це документи, які: складають і видають службові особи; підтверджують дії посадової особи (розпорядження, накази, протоколи тощо); встановлюють порядок документообігу й осіб, які мають функції щодо його забезпечення; засвідчують надання дозволів, ліцензій, патентів тощо; містять бухгалтерський облік і фінансову звітність; визначають підстави надання бюджетних коштів; визначають обсяг, розподіл і цільове використання бюджетних коштів; свідчать про укладання певних угод і стають підставами для їх оплати; казначейські (банківські) документи, що відображають певні розрахункові операції;

– службовим статусом посадової особи. Цей критерій охоплює документи, що встановлюють: компетенцію конкретної службової особи та її правовий статус; функціональні обов'язки посадовця; функції органу влади й управління, де працює службова особа; окремі напрями адміністративно-господарської, організаційно-розпорядчої та фінансової діяльності органу; організаційно-правовий статус і джерела фінансування органу;

– результатами вчинення корупційних кримінальних правопорушень та оцінювання їх суспільної небезпеки. Сюди належать документи, що: містять внутрішньовідомчі перевірочні матеріали про службові проступки; матеріали інвентаризацій, аудитів тощо; матеріали кримінальних проваджень (зокрема архівних), порушених за фактами вчинення інших кримінальних правопорушень; встановлюють певні права громадян у разі звернення до органу влади й управління; складаються в процесі спеціальної перевірки;

– можливістю використання документів як засобів вчинення корупційних кримінальних правопорушень. До цієї групи належать документи, що: містять ідеальні сліди (ознаки) злочинної діяльності; мають ознаки технічної або інтелектуальної підробки; є деклараціями держслужбовців і документи, що слугують підставою для їх заповнення; підтверджують дії посадової особи (розпорядження, накази, протоколи тощо); складаються та видаються службовими особами для посвідчення конкретних фактів і подій, які мають юридичне значення.

У процесі визначення підроблених документів як об'єкта пошукової діяльності необхідно враховувати такі закономірності: під час спроби приховати в документах сліди злочину інтелектуальне підроблення відбувається зазвичай найпростішим способом – шляхом інформаційної прив'язки даних у відповідних документах, пов'язаних між собою в межах безпосередньої доступності виконавцям; ланцюг взаємозалежних документів за часом створюється раніше за сумнівний документ, тому для «прив'язки» їх виправляють минулими числами; частину документів захищено системою нумерації (у прошитих і прошнурованих журналах), що ускладнює внесення технічних змін (підробки); так звані первинні документи в загальному інформаційному ланцюзі не є істинно первинними, тобто визначальними; виявлення розриву ланцюга послідовного оформлення документів (відсутність одного або декількох її ланок) ставить під сумнів вірогідність не лише первинних документів, а й зазначених у них даних загалом (водночас сама лише відсутність документів ще не означає їх обов'язкового підроблення) (Shapovalov, 2018);

– можливістю виявлення первинної інформації про опосередковані (побічні, непрямі) ознаки корупційних кримінальних правопорушень. До цієї групи належать документи, що є джерелом інформації про корупційні кримінальні правопорушення чи осіб, які його вчинили: що «самостійно документуються» (оскільки низка корупційних злочинів потребує обов'язкового оформлення, посадовець змушений складати або використовувати певні акти, які після вчинення правопорушення неможливо знищити, адже вони можуть зберігатися в інших суб'єктів); документи, які

використовують як маскування (їх відсутність може свідчити про вчинення корупційних кримінальних правопорушень); визначають особистісні характеристики службової особи, її матеріальне становище та рівень життя; неофіційне листування службових осіб, що має пошукове значення;

– можливістю використання документів під час виявлення корупційних кримінальних правопорушень: свідчать про порушення прав і законних інтересів громадян; відображають інформацію про контакти службових осіб з певними особами та їх місцеперебування в певний час (чорнові записи в нотатниках, щотижневиках тощо); містять матеріальні сліди (ознаки) злочинної діяльності; документи, що засвідчують виконання (або невиконання) службових обов'язків службової особи; що складаються за результатами перевірок діяльності органів влади й управління; запити (та відповіді на них) щодо діяльності службової особи, не сумісної з державною службою (що порушує обмеження, визначені в антикорупційному законодавстві);

– можливістю визначення наявності й місцезнаходження майна та коштів, здобутих у результаті вчинення корупційних кримінальних правопорушень та їх вилучення: характеризують матеріальне становище та рівень життя конкретної службової особи; підтверджують право власності або надають доступ до майна (паперові, електронні, пластикові); підтверджують факт придбання конкретних предметів; фіксують факти фінансових угод, отримання товарно-матеріальних цінностей або послуг; підтверджують факти корисливої зацікавленості конкретної службової особи; у яких зафіксовано факти витрати коштів службовою особою або її близькими особами;

– місцезнаходженням таких документів, їхнім правовим статусом і можливістю доступу до них: документи перебувають у вільному доступі; потребують опосередкованого доступу, оскільки перебувають у розпорядженні органів контролю (Pchelina, 2015); доступ можливий лише шляхом проведення оперативних дій (Todorov, 2024); мають обмежений загальний обіг – доступ до них можливий через службових осіб, начальників вищого рівня (Demianovskyi, 2024); потребують забезпечення збереження до моменту процесуального вилучення.

Окремим елементом пошукової діяльності під час виявлення корупційних кримінальних правопорушень доцільно визначити предмети, які за своїм змістом і формою суттєво відрізняються від документів як об'єктів пошуку. Для їх класифікації нами запропоновано критерії, що ґрунтуються на:

– правовому статусі предметів: можливість знаходження предметів у вільному обігу; можливість фіксації їх отримання в результаті злочинних дій; знаходження на балансі державних органів; заборонені до цивільного обігу;

– криміногенній оцінці предмета: визначають специфіку злочинних дій; знаходження яких у певних осіб або в певному місці свідчить про ознаку правопорушення; отримано в результаті вчинення правопорушення; інформацію про який не внесено в декларацію; отриманий в результаті вчинення корупційних кримінальних правопорушень; містять на собі сліди злочину (записи з відеокамер чи інших технічних засобів фіксації; мобільні телефони, комп'ютери, інші машинні носії інформації, записники, щоденники, чорнові записи тощо, що містять текстові та відеоповідомлення, які стосуються кримінального провадження; обліки, що утримуються на машинних носіях інформації тощо) (Demianovskyi, 2024);

– можливості встановлення приналежності предмета: приналежність якого конкретній особі було офіційно встановлено; приналежність якого конкретній особі не було офіційно встановлено; приналежність якого неможливо встановити;

– способі обігу предметів: готівкові гроші, валюта тощо; безготівкові – авізо, платіжні доручення, чеки, акредитиви, ощадні книжки на пред'явника, банківські платіжні картки; цінні папери: приватизаційні папери, акції, облігації внутрішніх і зовнішніх державних позик, облігації місцевих позик, казначейські зобов'язання, ощадні сертифікати, інвестиційні сертифікати, векселі тощо; система електронних грошей; цінності (матеріальні або нематеріальні), які були поставлені під кримінально-правову охорону законом і піддаються злочинному впливу, унаслідок чого спричиняється шкода або створюється загроза її спричинення (Kharytonov, 2019);

– способі та можливості оцінювання вартості предметів: має встановлену вартість; підлягає експертній оцінці, з'явилися в особи в результаті надання послуги (у результаті яких створено предмет; у результаті яких збільшено вартість предмета); предмет як результат дії, що підтверджується документально, або дії, що не підтверджується документально (Voloshyna, 2019);

– статусі джерела інформації про предмети: отримана з відкритих джерел, доступ до яких не обмежується (Tarasenko, & Yermakov, 2023); інформацію отримано з офіційних джерел, доступ до яких частково обмежується; інформація отримана із закритих (або неофіційних джерел).

Необхідно зазначити, що об'єктом пошукової діяльності є не всі предмети та документи, а лише ті, що мають ознаки корупційних кримінальних правопорушень, можуть бути зафіксовані й надалі використані під час досудового розслідування (Babakin, 2024).

Отже, актуальною видається позиція В. М. Важинського та З. М. Топорецької (2025) про

те, що об'єкти оперативного пошуку під час виявлення корупційних кримінальних правопорушень доцільно тлумачити як сукупність оперативно значущих елементів, що містять інформацію про підготовку, вчинення, приховування та наслідки протиправної діяльності. Вони формують своєрідну інформаційну модель корупційного кримінального правопорушення та охоплюють осіб, предмети, документи, фінансові операції, господарські процеси, а також події та поведінкові вияви, які становлять оперативний інтерес і можуть свідчити про наявність корупційних ризиків або ознак злочинної діяльності. Саме встановлення та аналіз зазначених об'єктів дає змогу своєчасно отримувати оперативно значущу інформацію, визначати напрями пошукової діяльності й забезпечувати ефективне документування корупційних кримінальних правопорушень.

Соціально-економічні, суспільно-політичні, організаційно-управлінські, правові, культурно-психологічні й технічні чинники відображено у відповідних документах, фінансових операціях, управлінських рішеннях, електронних інформаційних системах, взаємозв'язках між суб'єктами й інших матеріальних носіях інформації, які становлять оперативний інтерес. Тому ефективність оперативного пошуку в контексті реакції держави на корупційні кримінальні правопорушення переважно залежить від здатності своєчасно ідентифікувати ті об'єкти, які засвідчують наслідки впливу зазначених детермінантів і у яких містяться відомості про підготовку, вчинення або приховування корупційних кримінальних правопорушень (Nykyforenko, 2024).

Оскільки процес виявлення корупційних кримінальних правопорушень передбачає поетапне накопичення, аналіз і перевірку інформації про подію злочину, його суб'єктів та механізм реалізації протиправного умислу, об'єкти оперативного пошуку доцільно визначати як ключові елементи інформаційного забезпечення цієї діяльності. Їх виявлення надає можливість не лише сформувати первинне уявлення про характер корупційної діяльності та її учасників, а й забезпечує побудову й уточнення версій, планування комплексу оперативно-розшукових заходів і визначення напрямів подальшого документування. У цьому аспекті об'єкти оперативного пошуку слугують матеріальною та інформаційною основою формування оперативно-розшукової характеристики корупційних кримінальних правопорушень (Drozd, 2024).

У контексті корупційних кримінальних правопорушень у сфері оборонно-промислового комплексу, що є актуальним у зв'язку із запровадженням в Україні правового режиму воєнного стану, об'єкти оперативного пошуку – це сукупність матеріальних носіїв інформації, осіб і процесів, у яких відображено ознаки підготовки, вчинення або приховування протиправної діяльності. Специфіка цієї категорії кримінальних правопорушень, як зазначають Р. Ч. Сайипов і Р. П. Томма (2025), зумовлює зосередження пошукової діяльності на документах фінансово-господарського характеру, матеріалах державного оборонного замовлення, відомостях про рух бюджетних коштів, службових рішеннях посадових осіб і взаємозв'язках між учасниками відповідних правовідносин. Саме такі об'єкти містять значущу оперативно-розшукову інформацію для виявлення та документування корупційних кримінальних правопорушень у сфері оборонно-промислового комплексу.

З огляду на визначення сутності оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження як системи заходів, спрямованих на створення оптимальних умов для досудового розслідування, запропонованого Є. В. Горобець (2024), об'єкти оперативного пошуку є центральним елементом його інформаційного наповнення. Через виявлення та дослідження таких об'єктів оперативні підрозділи отримують відомості, необхідні для документування корупційних кримінальних правопорушень, перевірки версій та забезпечення доказування в кримінальному провадженні. Причому ефективність оперативно-розшукового забезпечення переважно залежить від правильного визначення та своєчасного виявлення об'єктів оперативного пошуку.

Водночас особливе значення об'єкти оперативного пошуку мають не лише на стадії виявлення та документування корупційних кримінальних правопорушень, а й під час подальшого судового розгляду, де результати їх дослідження набувають доказового значення. Документи, електронні дані, фінансово-господарські операції, предмети, відомості про зв'язки між учасниками корупційних схем, а також інші об'єкти оперативного інтересу після їх належної процесуальної фіксації стають джерелами доказів, на підставі яких суд встановлює обставини кримінального правопорушення, характер протиправної діяльності, роль кожного із співучасників і механізм одержання неправомірної вигоди. Виявлені у процесі оперативного пошуку об'єкти дають змогу відтворити повну картину корупційного кримінального правопорушення, перевірити достовірність показань учасників кримінального провадження, підтвердити або спростувати версії сторін обвинувачення й захисту та забезпечити належний рівень обґрунтованості процесуальних рішень (Mudretska, 2025).

Висновки

Об'єкти оперативного пошуку під час виявлення корупційних кримінальних правопорушень

становлять самостійну та важливу складову пошукової діяльності оперативних підрозділів, оскільки саме через них відбувається отримання первинної інформації про підготовку, вчинення та приховування протиправної діяльності. Проведене дослідження засвідчило, що традиційний підхід, обмежений простим переліком предметів і документів, не дає змоги повністю виокремити їх значення як об'єктів оперативного пошуку. З огляду на постійне вдосконалення способів вчинення корупційних кримінальних правопорушень, цифровізацію суспільних відносин, появу нових фінансових інструментів та електронних засобів комунікації, визначального значення набуває саме класифікація об'єктів пошуку за їх пошуковими характеристиками. У зв'язку з цим запропоновано систему критеріїв класифікації документів і предметів, яка враховує їхній правовий статус, функціональне призначення, інформаційне наповнення, зв'язок із механізмом корупційної діяльності, можливість використання для виявлення ознак кримінальних правопорушень і подальшого доказування. Запропонований підхід надає можливість не лише впорядкувати наявні наукові уявлення про об'єкти оперативного пошуку, а й створює теоретичне підґрунтя для підвищення ефективності діяльності оперативних підрозділів у сфері протидії корупційній злочинності.

Водночас встановлено, що об'єкти оперативного пошуку виконують значно ширшу функцію, ніж лише виявлення ознак корупційних кримінальних правопорушень. Вони слугують основою формування оперативно-розшукової характеристики кримінального правопорушення, забезпечують інформаційне наповнення оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження та створюють умови для побудови версій, планування комплексу оперативно-розшукових заходів і подальшого документування протиправної діяльності. Особливого значення такі об'єкти набувають на стадії судового розгляду, оскільки після належної процесуальної фіксації документи, предмети, електронні носії інформації, відомості про фінансові операції та інші матеріальні носії даних трансформуються у джерела доказів, що забезпечують всебічне, повне та неупереджене дослідження обставин кримінального провадження. Саме через дослідження цих об'єктів суд отримує можливість встановити механізм корупційної діяльності, роль кожного учасника протиправної схеми, характер отриманої неправомірної вигоди та інші обставини, що мають значення для ухвалення законного й обґрунтованого рішення.

Подяки

Немає.

Фінансування

Дослідження не фінансувалося.

Конфлікт інтересів

Немає.

References

[1] Babakin, V.M. (2024). Directions for obtaining operational-search information under martial law. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "Law",* 86(5), 11-16. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.86.5.1

[2] Balon, A.B. (2014). Typical trace pattern of crimes committed through abuse of official powers and its significance for their investigation. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series "Jurisprudence"*, 11(2), 117-119. Retrieved from https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc11/part_2/34.pdf

[3] Bershov, H.Ye. (2024). Theoretical, legal and praxeological foundations of the use of special knowledge in the investigation of military crimes. *Doctor's thesis.* Kharkiv. Retrieved from chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/959a2411-029d-49f0-ab7e-469652fe77a3/content

[4] Borchakovskyi, M.B. (2018). Objects of search activity in detecting latent criminal offenses. *Current problems of operational and investigative activities and the use of special equipment: materials of the round table dedicated to the "Law Week"* (pp. 140-142). Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.

[5] Demianovskyi, V.V. (2024). Fundamentals of methods for investigating misappropriation and seizure of military property through abuse of office committed by a military official. *Candidate's thesis*. Lviv. Retrieved from chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj /https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7482/1/demynciv_d.pdf

[6] Drozd, V.Yu. (2024). Current issues of forming forensic methods for investigating corruption criminal offenses committed by law enforcement officers. *Legal psychology,* 2(35), 54-61. DOI: 10.33270/03243502.54

[7] Horobets, Ye.V. (2024). Operational-search support of criminal proceedings: Concept and structure. *Legal scientific electronic journal,* 2, 398-401. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-2/98

[8] Kharytonov, S.O. (2019). Military crimes: Concept, system and qualification problems. *Doctor's thesis*. Kharkiv. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cf9ac390-4bdb-4381-9522-7edfe2f0ca73/content

[9] Mudretska, H.V. (2025). Operational-search support of pre-trial investigation and judicial review of corruption and economic crimes. *New Ukrainian law*, 4, 141-146. DOI: 10.51989/NUL.2025.4.17

[10] Nykyforenko, N.A. (2024). Determinants of corruption-related criminal offenses. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "Law",* 81(2), 317-323. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.81.2.49

[11] Pchelina, O.V. (2015). Tactical features of document examination during the investigation of crimes in the field of official activity. *Law and society*, 1, 248-255. Retrieved from chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/016af8b5-23dc-4309-86f7-8221231aadee/content

[12] Saiypov, R.Ch., & Tomma, R.P. (2025). Operational-search characteristics of criminal offenses committed in the defense-industrial complex of Ukraine. *Analytical and comparative law,* 4(3), 295-301. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.04.3.42

[13] Shapovalov, O.O. (2018). Objects of search activity of operational units. *Scientific journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 255-264. Retrieved from chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8025dcb3-f8c4-4167-8593-f2d4d650f529/content

[14] Tarasenko, O.S., & Yermakov, Yu.O. (2023). Forms and stages of operational search as an organizational and tactical form of activity of operational units. *Scientific Bulletin of Public and Private Law*, 2, 120-126. DOI: 10.32844/2618-1258.2023.2.20

[15] Tarkan, O.M. (2021). Methodology for investigating the acceptance of an offer, promise or receipt of an undue benefit by a police officer. *Doctor's thesis*. Kharkiv. Retrieved from https://ekhnuir.karazin.ua/items/c78513fa-6a49-4c6d-8718-9fe6f71e4694

[16] Todorov, V.P. (2022). Classification of the subject of undue benefit as an object of search. *Implementation of state anti-corruption policy in the international dimension: materials of the VII International Scientific and Practical Conference.* (pp. 405-407). Kyiv. Retrieved from chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/79912f3d-a1c9-4190-9680-1390ecfc6318/content

[17] Vazhynskyi, V.M., & Toporetska, Z.M. (2025). Operational-search characteristics of crimes in the field of institutional investment: Conceptual-categorical and structural analysis. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "Law",* 90(4), 216-221. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.4.30

[18] Voloshyna, O.M. (2019). Types of operational search for primary operational-search information. *Training of police officers in the context of reforming the system of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: collection of scientific papers* (pp. 35-38). Kharkiv. Retrieved from chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/4.pdf

Список використаних джерел

[1] Бабакін В. М. Напрями отримання оперативно-розшукової інформації в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2024. Т. 5. Вип. 86. С. 11–16. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.86.5.1

[2] Балонь А. Б. Типова «слідова картина» злочинів, вчинених з використанням службовою особою своїх службових повноважень та її значення для їх розслідування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2014. Вип. 11 (2). С. 117–119. URL: https://www.vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc11/part_2/34.pdf

[3] Бершов Г. Є. Теоретико-правові та праксеологічні основи використання спеціальних знань при розслідуванні військових злочинів : дис. … д-ра юрид. наук :12.00.09. Харків, 2024. 410 с. URL: https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/959a2411-029d-49f0-ab7e-469652fe77a3/content

[4] Борчаковський М. Б. Об'єкти пошукової діяльності під час виявлення латентних кримінальних правопорушень. *Актуальні проблеми оперативно-розшукової діяльності та використання спеціальної техніки* : матеріали круглого столу, присвяченого «Тижню права» (Дніпро, 6 груд. 2018 р.). Дніпро : Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 140–142.

[5] Дем'яновський В. В. Основи методики розслідування привласнення, заволодіння військовим майном шляхом зловживання службовим становищем, вчиненого військовою службовою

особою : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Львів, 2024. 275 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7482/1/demynciv_d.pdf

[6] Дрозд В. Ю. Актуальні питання формування криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень, вчинених працівниками правоохоронних органів. *Юридична психологія.* 2024. Вип. 2 (35). С. 54–61. DOI: 10.33270/03243502.54

[7] Горобець Є. В. Оперативно-розшукове забезпечення кримінального провадження: поняття та структура. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2024. Вип. 2. С. 398–401. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-2/98

[8] Харитонов С. О. Військові злочини: поняття, система та проблеми кваліфікації : дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2019. 437 с. Retrieved from https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cf9ac390-4bdb-4381-9522-7edfe2f0ca73/content

[9] Мудрецька Г. В. Оперативно-розшукове забезпечення досудового розслідування та судового розгляду корупційних й економічних злочинів. *Нове українське право.* 2025. Вип. 4. С. 141–146. DOI: 10.51989/NUL.2025.4.17

[10] Никифоренко Н. А. Детермінанти кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2024. Т. 2. Вип. 81. С. 317–323. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.81.2.49

[11] Пчеліна О. В. Тактичні особливості огляду документів під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Право і суспільство*. 2015. № 1. С. 248–255. URL: https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/016af8b5-23dc-4309-86f7-8221231aadee/content

[12] Сайипов Р. Ч., Томма Р. П. Оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень, що вчиняються в оборонно-промисловому комплексі України. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2025. Вип. 4. Ч. 3. С. 295–301. DOI: 10.24144/2788-6018.2025.04.3.42

[13] Шаповалов О. О. Об'єкти пошукової діяльності оперативних підрозділів. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 1. С. 255–264. URL: https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8025dcb3-f8c4-4167-8593-f2d4d650f529/content

[14] Тарасенко О. С., Єрмаков Ю. О. Форми та стадії оперативного пошуку як організаційно-тактичної форми діяльності оперативних підрозділів. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2023. № 2. С. 120–126. DOI: 10.32844/2618-1258.2023.2.20

[15] Таркан О. М. Методика розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою органу поліції : дис. … д-ра філософії : 081 «Право». Харків, 2021. 244 с. URL: https://ekhnuir.karazin.ua/items/c78513fa-6a49-4c6d-8718-9fe6f71e4694

[16] Тодоров В. П. Класифікація предмету неправомірної вигоди як об'єкта пошуку. *Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8–9 груд. 2022 р.). Київ, 2022. С. 404–406. URL: https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/79912f3d-a1c9-4190-9680-1390ecfc6318/content

[17] Важинський В. М., Топорецька З. М. Оперативно-розшукова характеристика злочинів у сфері інституційного інвестування: понятійно-категоріальний та структурний аналіз. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія «Право»*. 2025. Т. 4. Вип. 90. С. 216–221. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.4.30

[18] Волошина О. М. Різновиди оперативного пошуку первинної оперативно-розшукової інформації. *Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України* : зб. наук. пр. (Харків, 31 трав. 2019 р.). Харків, 2019. С. 35–38. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/31_05_2019/pdf/4.pdf

HOTIN Oleksandr
PhD in Law, Research of the National Academy of Internal Affairs
03035, 1 Solomianska Sq., Kyiv, Ukraine
ORCID: https://orcid.org/0009-0003-3039-4995

Targets of Operational Investigations during the Detectionof Corruption-Related Criminal Offenses

Abstract. This article presents a classification and defines criteria for evaluating items and documents as targets of investigative searches during the investigation of corruption-related criminal offenses. The study found that the traditional approach, limited to a simple list of items and documents, does not fully capture their significance as targets of investigative searches. It has been established that it is advisable to classify items according to criteria based on: the legal status of the items; the criminogenic assessment of the item; the possibility of establishing the item's ownership; the method of handling the items; the method and possibility of assessing the value of the items; and the status of the source of information about the items. At the same time, it is proposed to classify documents according to: the characteristics of economic (official) activities; the official status of the public official; the results of the commission of corruption-related criminal offenses and the assessment of their danger to society; the potential for using documents as means of committing corruption-related criminal offenses; the potential for identifying primary information regarding indirect (incidental, indirect) signs of criminal corruption offenses; the potential for using the documents in the detection of criminal corruption offenses; the possibilities for determining the existence and location of property and funds obtained as a result of committing corruption-related criminal offenses, and for their seizure; the location of such documents, their legal status, and the possibilities for accessing them. The conclusion is drawn that, based on their characteristics, both physical objects and documents can be used as search targets in the process of identifying signs of criminal corruption offenses. The criteria for evaluating them are of key importance for their documentation and subsequent use during the investigation.

Keywords: corruption; criminal offenses; detection; targets of operational searches; objects; documents; classification.